

Kommunikationsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om alkolås och lag om ändring av körkortslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om alkolås och lag om ändring av körkortslagen (RP 68/2016 rd): Ärendet har remitterats till kommunikationsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Ville Hinkkanen, justitieministeriet
- trafikråd Kimmo Kiiski, kommunikationsministeriet
- polisinspektör Heikki Ihalainen, Polisstyrelsen
- vägtrafikdirektör Marko Sillanpää, Trafiksäkerhetsverket
- teknisk support Mikko Hellström, Alcolock FI Oy
- teknisk direktör Jörgen Forsblom, Dräger Suomi Oy
- verkställande direktör Anna-Liisa Tarvainen, Trafikskyddet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- inrikesministeriet
- Malux Finland Oy.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en revision av gällande lagstiftning om alkolås.

Det föreslås att de separata lagar som gäller godkännande av alkolås och användning av alkolås i vägtrafiken upphävs och att det i stället stiftas en ny lag om alkolås.

Lagen om alkolås innehåller bestämmelser om godkännande, montering, service och kalibrering av alkolås samt om den verksamhetsanmälan som ska lämnas in i samband med att alkolås släpps ut på marknaden. Trafiksäkerhetsverket utövar tillsyn över utsläppandet av alkolås på marknaden och över montering och service av alkolås. I lagen föreskrivs det även om utrustande av fordon med alkolås för övervakning av ett villkorligt körförbud och för uppfyllande av de medicinska kraven för körkortstillstånd samt om användning av alkolås vid skol- och dagvårdskörningar. Til-

Betänkande KoUB 16/2016 rd

lämpningsområdet för alkolåsförseelse preciseras och utvidgas något. Registreringen av uppgifter om användning av alkolåset i register som förs av importörer frångås.

Det föreslås samtidigt att körkortslagen kompletteras så att de bestämmelser som gäller alkolåsövervakad körrätt överförs till körkortslagen.

Propositionen stöder regeringsprogrammets spetsprojekt för smidigare författningar samt avreglering. Genom lagändringarna förtydligas bestämmelserna och minskas den administrativa bördan.

Lagarna avses träda i kraft 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utskottet anser att det är av största vikt att utveckla trafiksäkerheten. Alkoholmissbruk är allmänt förekommande i Finland och alkoholkonsumtionen har betydande negativa konsekvenser också för trafiksäkerheten. Enligt utredning till utskottet har en onykter förare varit inblandad i ungefär var femte dödsolycka i trafiken, och enligt statistiken gör sig cirka 30 procent av dem som åkt fast för rattfylleri skyldiga till återfall. Trafikolyckor förorsakade av alkoholbruk kan förhindras bland annat genom kampanjer och trafikövervakning. Men utskottet ser det ändå som ytterst viktigt att också teknikens möjligheter utnyttjas för att minska användningen av berusningsmedel i trafiken och förebygga olyckor.

Alkolåset har visat sig vara ett effektivt tekniskt redskap för att minska rattonykterhet. Enligt de utredningar som gjorts har alkoholbruket minskat hos cirka 25 procent av dem som använt alkolås, och åtminstone en tredjedel behöll frivilligt alkolåset i bilen efter att den obligatoriska användningen upphörde. Enligt experter har alkolåset förhindrat en betydande mängd körningar i onyktert tillstånd och utskottet anser således att en ökad användning av alkolås, som är propositionens centrala mål, är väl värt att stödja.

Men utskottet fäster också uppmärksamhet vid att av samtliga fall av rattonykterhet har för närvarande cirka 30 procent handlat om körning under påverkan av narkotika. Det är ytterst viktigt, anser utskottet, att också aktivt efterlysa nya och effektiva medel för att minska användningen av narkotika i trafiken.

Propositionen föreslår att det stiftas en ny lag om alkolås där bestämmelserna om att godkänna och använda alkolås, som nu finns i tre olika lagar, ska sammanföras i en tydlig och enhetlig helhet. Bestämmelserna om alkolåsövervakad körrätt ska till alla delar överföras till körkortslagen. Genom den nya lagen om alkolås föreskrivs om godkännande och användning i trafiken av alkolås som används vid alkolåsövervakad körrätt, alkolås på medicinska grunder och alkolås som används vid skol- och dagvårdskörningar. Utskottet välkomnar att en av propositionens centrala utgångspunkter är viljan att göra regleringen enhetlig, slopa onödig reglering och minska den administrativa bördan.

Betänkande KoUB 16/2016 rd

Att förebygga eventuellt missbruk

Missbruk i användningen av alkolås har årligen förekommit hos cirka 3—5 procent av dem som förelagts obligatorisk användning. Merparten av förarna har således iakttagit de lagenliga kraven.

Enligt den nya lagen ska alkolåset alltid vara funktionsdugligt vid körning. Låset är således alltid i funktion, och i låset får inte längre installeras extra programvara eller apparatur i stil med funktioner som kan koppla bort låset. Det ska vara kriminaliserat att påverka alkolåsets funktion, att försumma monterings- och kalibreringsskyldigheten och skyldigheten att medföra intyg över montering och kalibrering vid körning. Utskottet anser att dessa förslag är ytterst viktiga för att förhindra missbruk.

Enligt uppgift till utskottet kan eventuellt missbruk delvis förebyggas genom att föreskriva om ett obligatoriskt serviceprogram för alkolåset. Utskottet ser det som angeläget att en bestämmelse om detta utfärdas genom Trafiksäkerhetsverkets föreskrift.

Utskottet finner det lämpligt att den nya lagen föreskriver att Trafiksäkerhetsverket ska övervakar att bestämmelserna iaktas i en alkolåstillverkares eller en befullmäktigad representants verksamhet.

Att spara data om användningen av alkolåset

Enligt propositionen ska data om användningen av alkolås inte längre sparas i register som förs av låsets tillverkare eller en befullmäktigad representant. Men vid utfrågningen av sakkunniga har det också framställts att dessa uppgifter bör sparas också i fortsättningen, eftersom myndigheterna annars inte får vetskap om eventuell manipulering och överträdelse i fråga om låset.

Utskottet konstaterar ändå att enligt erhållen utredning har användningsdata hittills utnyttjats i rätt varierande utsträckning. Den ursprungliga idén var att polisen i realtid med en direktanslutning skulle kunna följa låstillverkarnas register över användningsdata. Men i praktiken har informationen inte levererats i realtid, och det har kunnat gå månader från det att missbruk ägt rum till dess att polisen fått vetskap om saken. I många fall har den övervakade körrätten då redan upphört. Enligt uppgift har polisen inte heller för närvarande resurser att väsentligt utveckla utnyttjandet av information eller att konstruera nya informationssystem för ändamålet. Slopandet av den obligatoriska datalagringen antas sänka priset på alkolåsen med uppskattningsvis 200—300 euro, vilket bidrar till att öka användningen av låsen. På dessa grunder anser utskottet att det är motiverat att slopa lagringen av användningsdata.

Trots den slopade skyldigheten att spara data stannar uppgifterna kvar i apparatens minne i de alkolås som uppfyller kraven enligt standarden för alkolås för personer som meddelats övervakad körrätt. Uppgifterna kan således vid behov kontrolleras i efterskott exempelvis vid olyckor.

Beslut om alkolås

Utfrågningen av sakkunniga har också aktualiserat den åsikten att tingsrätterna bör föreskriva alkolås som villkor för körrätt för alla som gjort sig skyldiga till alkoholrelaterad rattonykterhet,

Betänkande KoUB 16/2016 rd

dock så att möjlighet att avböja skulle ges. Enligt utredning till utskottet skulle dock ett sådant förfarande öka exempelvis domstolarnas arbetsmängd och handläggningstider oskäligt mycket jämfört med fördelarna av förfarandet. Enligt propositionen ska den som gjort sig skyldig till rattfylleri själv begära alkoholövervakad kör rätt. Utskottet konstaterar att för att främja användningen av alkohol är det viktigt att de som gjort sig skyldiga till rattfylleri aktivt informeras om att alkoholövervakad kör rätt kan vara ett alternativ till körförbud.

Trafikövervakning

Polisens uppgift är att i trafiken övervaka att den som är skyldig att ha alkohol har ett fordon försett med kalibrerat alkohol, vilket ska framgå av ett kalibreringsintyg som ska medföras vid körning. Dessutom kan förarens körskick kontrolleras genom utandningsprov. Utskottet understryker att för att effektivisera övervakningen är det viktigt att i fortsättningen utveckla polisens kunskap och kompetens i fråga om alkohols egenskaper och sätten att övervaka hur apparaterna används.

Körförbudens längd

Vid utfrågningen av sakkunniga påpekades det att körförbuden i Finland borde vara längre. Enligt uppgift är körförbuden i exempelvis Sverige väsentligt längre vilket kan göra användningen av alkohol till ett mer lockande alternativ till körförbud och på så sätt öka användningen. Vid justitieministeriet pågår för närvarande ett lagstiftningsprojekt där också denna fråga kommer att bedömas som ett led i att utveckla förfarandena kring rattfylleri. Utskottet påskyndar utredningsarbetet och ser det som viktigt att de framställningar som eventuellt bereds utifrån utredningarna lämnas till riksdagen snarast möjligt.

Avslutningsvis

Utskottet konstaterar att propositionen inte löser de omfattande samhällsproblem som rattonykterhet medför, men är ett steg i rätt riktning. Alkohol är ett effektivt sätt att minska problemen, och användningen av alkohol bör därför ökas väsentligt. Om alkohol eller någon motsvarande apparat i framtiden skulle ingå som standardutrustning i alla fordon, kunde det väsentligt reducera problemen med rattonykterhet, kostnaderna och det mänskliga lidandet.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med vissa ändringar.

DETALJMOTIVERING

Lagförslag 2

67 a §. Alkoholövervakad kör rätt. Sakkunniga har pekat på förhållandet mellan 67 och 67 a § i lagförslag 2. Enligt utredning till utskottet tillämpas i nuläget inte de av prövning beroende förutsättningarna för villkorligt körförbud vid meddelande av sådant körförbud i samband med beslut om alkoholövervakad kör rätt. Propositionens syfte är inte att i detta avseende ändra reglering-

Betänkande KoUB 16/2016 rd

ens innehåll eller strama åt kriterierna för övervakad körrätt. Därför föreslår utskottet att 67 a § 1 mom. om alkoholövervakad körrätt kompletteras med ett omnämnande av att på meddelande av övervakad körrätt tillämpas inte de av prövning beroende förutsättningarna för villkorligt körförbud som föreskrivs i 67 § 1 mom.

68 a §. Hur alkoholövervakad körrätt sätts i kraft och upphör att gälla. Utskottet föreslår att paragrafens struktur ändras så att bestämmelsen utformas enligt processens faktiska förlopp. Dessutom föreslår utskottet vissa förtydligande omformuleringar. Förslaget motsvarar syftet med propositionen och ändrar inte dess innehåll. Men utskottet vill fästa uppmärksamhet vid att paragrafens struktur och propositionens ordval är relativt svårbegripliga. Det antas delvis bero på att förfarandena är komplicerade och att flera behöriga myndigheter är involverade. Utskottet vill ändå poängtera att det vore angeläget att körkortslagen är klar och begriplig för att medborgarna lätt ska kunna ta den till sig. Utskottet konstaterar att körkortslagen borde vara tydligare och att det här bör uppmärksammas särskilt i den fortsatta beredningen av lagstiftningen.

För klarhetens skull vill utskottet lyfta fram att paragrafens 4 mom. gäller situationer där en person begär övervakad körrätt först i domstolsfasen. Det har i sådana fall förekommit att domstolen har meddelat en person övervakad körrätt och bestämt en provotid för det villkorliga körförbudet. Den övervakade körrätten har ändå inte inletts eftersom personen i fråga inte har ansökt om ett nytt körkort med villkor om alkohol hos Trafiksäkerhetsverket. Enligt utredning till utskottet är det därför nödvändigt att separat föreskriva om att den övervakade körrätten i dessa fall upphör den dag provotiden för det villkorliga körförbudet går ut.

69 §. Återkallelse av alkoholövervakad körrätt. Utskottet föreslår att en felaktig paragrafhänvisning i 1 mom. 2 punkten korrigeras.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunikationsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 68/2016 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 68/2016 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om alkolås

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om godkännande av alkolås och om användning av alkolås i vägtrafiken.

Bestämmelser om alkolås som villkor för kör rätt finns i körkortslagen (386/2011).

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) alkolås en anordning som i utandningsluften mäter alkoholhalten hos föraren av ett fordon och som hindrar att fordonet startar eller rör sig om alkoholhalten i förarens utandningsluft överskrider det gränsvärde som ställts in för anordningen,

2) kalibrering kontroll av att alkolåsets mätresultat är korrekt och justering av alkolåset,

3) alkolåsövervakad kör rätt sådan kör rätt som övervakas med alkolås och som meddelas personer som har gjort sig skyldiga till rattfylleri,

4) tillverkare fysiska eller juridiska personer som konstruerar eller tillverkar alkolås som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag och som ansvarar för att sådana alkolås överensstämmer med denna lag i syfte att släppa ut dem på marknaden antingen i tillverkarens eget namn eller under eget varumärke eller tas i tillverkarens eget bruk,

5) befullmäktigad representant en av tillverkaren befullmäktigad fysisk eller juridisk person som är etablerad i Finland eller i en medlemsstat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som fått fullmakt av tillverkaren att i dennes namn fullgöra samtliga skyldigheter och svara för samtliga formaliteter som följer av denna lag,

6) verksamhetsutövare en fysisk eller juridisk person som är etablerad i Finland och som av tillverkaren eller den befullmäktigade representanten befullmäktigats att mon-tera eller utföra service på alkolås enligt denna lag.

Betänkande KoUB 16/2016 rd

3 §

Godkännande av modeller för alkolås

Det är förbjudet att släppa ut på marknaden och ta i bruk ett alkolås, om modellen för alkolåset inte har godkänts av Trafiksäkerhetsverket.

Trafiksäkerhetsverket ska godkänna modeller för alkolås som uppfyller

1) kraven i standarderna SFS-EN 50436-1 eller SFS-EN 50436-2 eller de nationella krav som föreskrivs i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som motsvarar nivån i de nämnda standarderna, och

2) de tekniska krav som fordonslagen (1090/2002) och bestämmelser som utfärdats med stöd av den ställer på anordningar som monteras i fordon.

Den som ansöker om godkännande av en modell för alkolås ska i sin ansökan visa att kraven enligt 2 mom. 1 punkten uppfylls genom en utredning över överensstämmelse som lämnats av en sådan teknisk tjänst som avses i 5 §.

På Trafiksäkerhetsverket tillämpas bestämmelserna om typgodkännandemyndighet i 49 § 2 mom. i fordonslagen när verket sköter uppgifter som avses i 1 mom.

Trafiksäkerhetsverket informerar om de standarder som avses i 2 mom. 1 punkten på finska och svenska.

4 §

Giltighetstid för godkännande

Godkännande av en modell för alkolås gäller tills vidare.

Om ett alkolås inte längre uppfyller de krav som gällde när låset godkändes kan Trafiksäkerhetsverket återkalla godkännandet av modellen. Innan godkännandet återkallas ska innehavaren av godkännandet ges en skriftlig anmärkning och en skälig tid inom vilken felet eller bristen ska avhjälpas.

Om felet eller bristen väsentligt försämrar fordonets trafiksäkerhet eller alkolåsets funktion, kan godkännandet återkallas omedelbart.

5 §

Tekniska tjänster

Utredningen över överensstämmelse lämnas av en av Säkerhets- och kemikalie-verkets ackrediteringsenhet eller av något annat motsvarande nationellt ackrediteringsorgan ackrediterad teknisk tjänst. På ackrediteringen tillämpas lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven (920/2005).

Den i 1 mom. avsedda ackrediteringen ska omfatta de tester som används för att testa alkolås och vid ackrediteringen ska standarden SFS-EN ISO/IEC 17025 om allmänna kompetenskrav för provnings- och kalibreringslaboratorier tillämpas.

Den tekniska tjänsten ska vara funktionellt och ekonomiskt oberoende av alkolåstill-verkaren och den befullmäktigade representanten. Tjänsten ska ha en med beaktande av verksamhetens omfattning tillräcklig ansvarsförsäkring eller något annat motsvarande arrangemang och tillgång

Betänkande KoUB 16/2016 rd

till en tillräckligt stor och yrkeskunnig personal samt sådana system, anordningar och redskap som behövs för verksamheten. Den tekniska tjänsten ska föra register över sina bedömningar, mätningar, tester, kalkyler och utredningar. Den tekniska tjänsten får för deltester anlita en extern tjänst som uppfyller kraven enligt 1 mom. eller använda en sådan tjänsts mät- och testanordningar. Ackrediteringen för den externa tjänsten ska omfatta de deltester som tjänsten utför och vid ackrediteringen ska standarden SFS-EN ISO/IEC 17025 tillämpas. Den tekniska tjänsten svarar för den anlitade tjänstens eller de använda anordningarnas resultat.

På personer som är anställda vid den tekniska tjänsten tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför bedömningsuppgifter enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

6 §

Verksamhetsanmälan

Alkolåstillverkaren eller den befullmäktigade representanten ska för tillsynen göra en verksamhetsanmälan hos Trafiksäkerhetsverket innan alkolåset släpps ut på marknaden och tas i bruk. Till anmälan ska fogas

- 1) utdrag ur handelsregistret eller någon annan motsvarande utredning samt utredning om ägandeförhållandena, om anmälarens verksamhet bedrivs i bolagsform,
- 2) en redogörelse för anmälarens ansvariga person,
- 3) en redogörelse för verksamhetsutövaren och dess ansvariga person,
- 4) beslut om godkännande av modellen för alkolås,
- 5) en redogörelse för alkolåsets användningsändamål,
- 6) en redogörelse för sådan i 7 § 2 mom. avsedd teknisk utrustning och programvara som behövs för montering och service av alkolås.

Anmälan ska göras senast tre månader innan verksamheten inleds. Om det medan verksamheten pågår sker förändringar i de uppgifter som avses i 1 mom. eller i beslutsinnehållet, ska Trafiksäkerhetsverket omedelbart underrättas om detta.

Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om innehållet i de uppgifter som ska anmälas och om hur de ska ges in.

7 §

Montering av alkolås, användning av alkolås vid körning samt service och kalibrering av alkolås

För att fordonets trafiksäkerhet och alkolåsets funktion ska kunna säkerställas ska omsorgsfulla och ändamålsenliga förfaringssätt följas vid montering av alkolås, användning av alkolås vid körning samt vid service och kalibrering av alkolås.

Endast auktoriserade verksamhetsutövare får montera och utföra service av alkolås. Verksamhetsutövaren ska ha sådan teknisk utrustning och programvara som behövs för montering och service av alkolås och som alkolåstillverkaren eller den befullmäktigade representanten angett.

Alkolåset ska monteras i fordonet och det ska användas vid körning så att det är funktionsdugligt under körningen. Sådana anordningar, föremål eller program som inte har godkänts av Trafiksäkerhetsverket och alkolåstillverkaren eller den befullmäktigade representanten får inte monteras på alkolåset eller kopplas till det.

Betänkande KoUB 16/2016 rd

Alkolåset ska kalibreras inom en av Trafiksäkerhetsverket godkänd tid.

Verksamhetsutövaren ska utfärda ett intyg över montering och kalibrering av ett alkolås, av vilket det framgår datum och plats för monteringen av alkolåset, alkolåsets märke, modell och tillverkningsnummer samt fordonets registreringstecken och datum för nästa kalibrering. Både monterings- och kalibreringsintyget ska medföras i fordonet under körning.

Trafiksäkerhetsverket ska på sin webbplats föra en förteckning över alkolåsens för-säljningsställen och verksamhetsutövarna.

8 §

Utrustande av fordon med alkolås

Ett fordon ska utrustas med

1) ett alkolås som uppfyller kraven enligt standard SFS-EN 50436-1 eller de nationella krav som föreskrivs i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som motsvarar nivån i standarden, om alkolåset används av en person för vilken alkolåsövervakad kör rätt meddelats,

2) ett alkolås som uppfyller kraven enligt standarderna SFS-EN 50436-1 eller SFS-EN 50436-2 eller de nationella krav som föreskrivs i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som motsvarar nivån i de nämnda standarderna, om alkolåset används av en person för vilken alkolåsövervakad kör rätt meddelats med så-dant villkor som avses i 12 § 2 mom. i körkortslagen (386/2011) eller om fordonet används i det syfte som avses i 10 § i denna lag.

Alkolås kan monteras i

- 1) personbil,
- 2) buss,
- 3) paketbil,
- 4) lastbil, eller
- 5) traktor.

Fordonet ska ändringsbesiktigas efter det att ett alkolås enligt 1 mom. 1 punkten har monterats eller avlägsnats.

9 §

Förhindrande av start samt övervakad användning under körning

Alkolåset ska ställas in så att det kräver ett utandningsprov för att fordonet ska kunna startas och hindrar att fordonet startas om inget utandningsprov ges eller om alkoholhalten i förarens utandningsluft är minst 0,10 milligram alkohol per liter utandningsluft.

Under körningen ska alkolåset kräva utandningsprov med slumpmässiga tidsintervaller, om alkolåset används av en person för vilken alkolåsövervakad kör rätt meddelats.

Om alkoholhalten i förarens utandningsluft inte underskrider den gräns som anges i 1 mom. eller om föraren under körning underlåter att ge ett utandningsprov ska alkolåset låsa sig så att fordonet varken startar eller rör sig.

Volymen av ett utandningsprov ska vara minst 1,0 liter för att bli godkänt. Om hälsotillståndet hos föraren försvårar givande av ett godkänt utandningsprov, kan polisen på basis av ett läkarintyg ge lov att sänka den volym som krävs.

Betänkande KoUB 16/2016 rd

Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om alkolåsets tekniska funktion under körning och efter ett underkänt utandningsprov samt om volymen av ett godkänt utandningsprov.

10 §

Användning av fordon med alkolås vid skol- och dagvårdskörningar

Om en kommun, samkommun, skola eller inrättning ordnar en körning som beställningstrafik och körningen får statsunderstöd eller understöd av kommunen, ska ett fordon med alkolås användas

- 1) vid körning av elever som deltar i förskoleundervisning, grundläggande utbildning och påbyggnadsundervisning,
- 2) vid körning av studerande som deltar i utbildning på andra stadiet, och
- 3) vid körning av barn i dagvård.

Den trafikidkare som är ansvarig för körningarna ansvarar för att alkolås monteras och för att alkolåset hålls i funktionsdugligt skick.

11 §

Användning av fordon utan alkolås vid skol- och dagvårdskörningar

Om ett fordon med alkolås går sönder eller om det finns någon annan liknande orsak, får den trafikidkare som svarar för körningen tillfälligt under högst fem vardagar använda ett fordon utan alkolås vid sådana körningar som avses i 10 §. Trafikidkaren ska genast underrätta den som har beställt körningen om att ett fordon utan alkolås används.

Om den trafikidkare som svarar för körningen trots 1 mom. inte förmår utföra körningen, får den som beställt körningen tillfälligt under högst tre vardagar använda ett fordon utan alkolås för körningen. En förutsättning är då att ett fordon som är försett med alkolås och som lämpar sig för körningen inte finns att tillgå.

12 §

Tillsyn

Trafiksäkerhetsverket övervakar iakttagandet av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Verket har i sitt tillsynsuppdrag rätt att

1) i den utsträckning som tillsynen förutsätter få tillträde till tillverkarens, den befullmäktigade representantens och verksamhetsutövarens verksamhetslokaler, andra lokaler och lokaler som ägs eller förvaltas av tillsynsobjektet, med undantag för utrymmen som används för boende av permanent natur,

2) övervaka personalens verksamhet i de lokaler som avses i 1 punkten,

3) trots sekretessbestämmelserna få tillgång till dokument som är nödvändiga för tillsynsuppdraget,

4) granska tillverkarens, dess representants eller verksamhetsutövarens för tillsynsuppdraget nödvändiga uppgifter.

Betänkande KoUB 16/2016 rd

Trafiksäkerhetsverket kan vid tillsynen anlita sakkunnighjälp om det behövs för till-synen. De sakkunniga ska vara insatta i alkolåsverksamheten och kraven på den. På de sakkunniga tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter så-dana uppgifter som avses i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

Trafiksäkerhetsverket ska i sina tillsynsuppdrag iaktta 39 § i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om polisens skyldighet att lämna handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

13 §

Administrativa tvångsmedel

Trafiksäkerhetsverket kan ålägga en tillverkare, befullmäktigad representant eller verksamhetsutövare att avhjälpa fel eller försummelser samt ålägga denne förpliktelser eller förbjuda en åtgärd, om denne handlar i strid med denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den. Verket kan förena åläggandet med vite, hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande. Bestämmelser om dessa finns i viteslagen (1113/1990).

Om tillverkaren eller den befullmäktigade representanten inte fullgör de skyldigheter som föreskrivs i denna lag eller med stöd av lag, ska Trafiksäkerhetsverket utan dröjsmål efter att ha fått en anmälan enligt 6 § eller efter att annars ha fått veta om ärendet ge tillverkaren eller den befullmäktigade representanten en möjlighet att redo-göra för bristfälligheten och de åtgärder med vilka denne ämnar se till att kraven upp-fylls. Om tillverkaren eller den befullmäktigade representanten inte uppfyller kraven inom en rimlig tid, som inte får vara kortare än två månader, kan verket förbjuda till-verkaren eller den befullmäktigade representanten att inleda eller fortsätta sin verksamhet tills vidare eller för en viss tid, om bristen med tanke på verksamhetens säker-het kan anses vara väsentlig. Om bristen är ringa, kan verket bestämma en ny frist för avhjälpande av bristen, som inte får vara kortare än två veckor.

Trafiksäkerhetsverket kan i stället för de tvångsmedel som anges i 1 mom. ge till-verkaren, den befullmäktigade representanten eller verksamhetsutövaren en skriftlig anmärkning, om det är oskäligt att använda tvångsmedel.

14 §

Alkolåsförseelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) monterar sådana anordningar, föremål eller program som påverkar alkolåsets funktionsduglighet på alkolåset eller kopplar sådana till det eller använder alkolås vid körning i strid med 7 § 3 mom.,

2) försummar den i 7 § 5 mom. föreskrivna skyldigheten att i fordonet under körning medföra monterings- och kalibreringsintyg, ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för alkolåsförseelse dömas till böter.

För alkolåsförseelse döms också den trafikidkare som svarar för körningar enligt 10 § och som försummar att utrusta ett fordon med alkolås eller att hålla alkolåset i funktionsdugligt skick.

Betänkande KoUB 16/2016 rd

15 §

Ändringssökande

Omprövning av ett beslut som Trafiksäkerhetsverket meddelat med stöd av denna lag får begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003).

Ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Trafiksäkerhetsverket kan i sitt beslut bestämma att beslutet ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

16 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2016.

Genom denna lag upphävs lagen om alkoholövervakad körrätt (439/2008), lagen om godkännande av alkohol för användning i trafik (1109/2010) och lagen om användning av alkohol vid skol- och dagvårdskörningar (1110/2010).

De tillverkare eller befullmäktigade representanter som bedrev i denna lag avsedd verksamhet när lagen trädde i kraft och som gör en verksamhetsanmälan enligt 6 § inom tre månader från lagens ikraftträdande får fortsätta sin verksamhet.

2.

Lag

om ändring av körkortslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i körkortslagen (386/2011)

3 § 12 och 14 punkten, 6 § 2 mom. 2 punkten, 15 a §, det inledande stycket i 16 § 1 mom., 67 och 69 §, 70 § 1 mom. 3 punkten samt 72 § 2 och 5 mom., av dem 3 § 12 och 14 punkten, 67 § samt 72 § 2 och 5 mom. sådana de lyder i lag 1081/2012, 6 § 2 mom. 2 punkten, 15 a § och det inledande stycket i 16 § 1 mom. sådana de lyder i lag 70/2015, 69 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1081/2012 och 70 § 1 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag 1614/2015, samt

fogas till lagen nya 67 a och 68 a § som följer:

Betänkande KoUB 16/2016 rd

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

12) alkolås en i lagen om alkolås (/) avsedd anordning som hindrar att ett fordon startar och vars användning kan vara förenad med en påföljd för rattfylleri eller ett läkarutlåtande om huruvida kraven på förarens hälsotillstånd har uppfyllts,

14) läkarintyg och läkarutlåtande ett utlåtande om huruvida de medicinska kraven uppfylls vilket getts utifrån en bedömning av förarens hälsotillstånd som gjorts med stöd av denna lag och med optikerutlåtande ett utlåtande om huruvida kraven på synförmåga uppfylls vilket getts med stöd av denna lag och som är avsett att användas i stället för en kontroll i samband med trafikövervakningen,

15) alkolåsövervakad kör rätt sådan kör rätt som övervakas med alkolås och som meddelas personer som har gjort sig skyldiga till rattfylleri,

16) den övervakade en person för vilken alkolåsövervakad kör rätt meddelats.

6 §

Kör rätt

Kör rätt saknas om

2) kör rättssinnehavaren försummar att uppfylla kravet på alkolås enligt 68 a § 2 mom.,

15 a §

Ändring av körkortskategori

Polisen kan ändra körkortskategorin permanent eller för högst två år till den kategori som kör rättssinnehavaren uppfyller förutsättningarna för, om innehavaren inte längre uppfyller de förutsättningar för körkortstillstånd som motsvarar kör rättsskategorin eller motsvarande krav på ålder.

För viss tid ändrad kör rätt enligt 1 mom. ska återställas, om kör rättssinnehavaren visar för polisen att han eller hon åter uppfyller förutsättningarna för kör rätt och polisen återlämnar det körkort som motsvarar kör rätten och som är i polisens besittning. Innehavaren av ändrad kör rätt ska överlämna sitt körkort till polisen och ansöka om ett körkort som motsvarar den nya kategorin hos Trafiksäkerhetsverket. Polisen kan utfärda ett temporärt körkort, om inget annat körkort lämnas ut.

Betänkande KoUB 16/2016 rd

16 §

Villkor och begränsningar i körkort

Till ett körkortstillstånd och ett körkort kan utöver villkor och begränsningar enligt 5 § 3 och 4 mom. samt 68 a § 2 mom. också fogas ett villkor om att

— — — — —

67 §

Villkorligt körförbud

Om inte allmänintresset kräver något annat, kan tingsrätten förklara körförbudet villkorligt, om körrätt är nödvändig på grund av personens yrke eller av andra särskilt vägande skäl och gärningen inte har riskerat någons säkerhet. På körförbudets längd tillämpas bestämmelserna i 66 §.

Om en person som gjort sig skyldig till rattfylleri enligt 23 kap. 3 § 1 mom. i straff-lagen eller till grovt rattfylleri enligt 4 § 1 eller 2 punkten i det kapitlet meddelas villkorligt körförbud, ska det i fordonet finnas ett alkoholås under den tid det villkorliga körförbudet är i kraft. Bestämmelser om meddelande av alkoholåsövervakad körrätt finns i 67 a §.

Om körförbudet är villkorligt, ska tingsrätten också bestämma en prøvotid som är minst ett och högst tre år. Prøvotiden börjar när beslutet om villkorligt körförbud meddelas och upphör den dag som anges i tingsrättens beslut.

För en i 64 § 1 mom. avsedd gärning som begås under körförbudet, det temporära körförbudet eller prøvotiden enligt 3 mom. får körförbud inte meddelas villkorligt.

67 a §

Alkoholåsövervakad körrätt

Tingsrätten ska besluta om alkoholåsövervakad körrätt för en person som gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri enligt 67 § 2 mom., om den som ska meddelas körförbud begär det. Den som ska meddelas alkoholåsövervakad körrätt ska ha vanlig vistelseort i Finland och får inte ha meddelats körförbud av någon annan orsak. **På meddelande av övervakad körrätt tillämpas inte de av prövning beroende förutsättningarna för villkorligt körförbud som föreskrivs i 67 § 1 mom.**

Den som misstänks för ett brott som avses i 1 mom. får redan under förundersökningen hos polisen begära alkoholåsövervakad körrätt innan tingsrätten beslutar om det.

Polisen ska vid förundersökningen av ett brott som avses i 1 mom. informera den misstänkte om möjligheten till alkoholåsövervakad körrätt. Polisen ska också informera om innehållet i samt villkoren och kostnaderna för övervakningen.

Den övervakade svarar för sina kostnader för den övervakade körrätten.

Bestämmelser om alkoholås som används vid alkoholåsövervakad körrätt och om god-kännande av alkoholås och om användning av alkoholås i vägtrafiken finns i lagen om alkoholås (/).

Betänkande KoUB 16/2016 rd

68 a §

Hur alkoholövervakad kör rätt sätts i kraft och upphör att gälla

För att en alkoholövervakad kör rätt som meddelats av tingsrätten eller under förundersökningen av polisen ska kunna sättas i kraft ska den övervakade för polisen lägga fram ett intyg över att han eller hon har besökt läkare eller någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården för att diskutera användningen av berusningsmedel och deras inverkan på hälsan och de möjligheter det finns att få vård för missbruk.

Polisen ställer som villkor att den övervakade ska använda alkoholås vid körning. Den övervakade ska överlämna sitt körkort till polisen och hos Trafiksäkerhetsverket ansöka om ett nytt körkort där villkoret som gäller alkoholås anges. Polisen kan utfärda ett temporärt körkort för den övervakade. Polisen kan för den av tingsrätten bestämda provotiden ändra kör rätten så att den gäller körning av fordon som hör till en eller flera kategorier under tiden med alkoholövervakad kör rätt. Kör rätt för körkortskategorierna i grupp 2 kan fortsätta att gälla även utan kör rätt för fordon i kategori B, men på körkortet ska då som begränsning antecknas att det är giltigt bara i Finland.

Polisen kan för den av tingsrätten bestämda provotiden ändra kör rätten så att den gäller körning av fordon som hör till en eller flera kategorier under tiden med övervakad kör rätt. Kör rätt för körkortskategorierna i grupp 2 kan fortsätta att gälla även utan kör rätt för fordon i kategori B, men på körkortet ska då som begränsning antecknas att det är giltigt bara i Finland. Den av polisen ändrade kör rätten. Kör rätt enligt 2 mom. återställs när den alkoholövervakade kör rätten upphör och polisen, då den övervakade kör rätten upphör, återlämnar det körkort som motsvarar den tidigare kör rätten och som är i polisens besittning. Den övervakade ska överlämna sitt körkort till polisen och ansöka om ett nytt villkorat körkort hos Trafiksäkerhetsverket. Polisen utfärdar ett temporärt körkort, om inget annat körkort lämnas ut.

Den övervakade kör rätten börjar när körkortet eller det temporära körkortet lämnas ut till den övervakade och upphör den dag då den provotid som tingsrätten har bestämt löper ut. Den övervakade kör rätten upphör den dag då den av tingsrätten bestämda provotiden löper ut. Om ett temporärt körkort inte lämnas ut till den övervakade eller den övervakade inte ansöker om ett körkort som motsvarar övervakad kör rätt, upphör den övervakade kör rätten den dag då provotiden för det villkorliga körförbudet löper ut.

69 §

Återkallelse av alkoholövervakad kör rätt

Tingsrätten ska återkalla en alkoholövervakade kör rätt och besluta att ett villkorligt körförbud ska verkställas i dess helhet, om den övervakade under provotiden begär att beslutet om övervakad kör rätt ska återkallas eller utan godtagbar orsak bryter mot begränsningarna i den alkoholövervakade kör rätten genom att

- 1) köra något annat fordon än ett fordon som är tillåtet enligt 68 a § 2 mom., eller
- 2) påverka alkoholåsets funktionsduglighet i strid med 7 § 3 mom. i lagen om alkoholås.

Om det för den som ska meddelas körförbud har utfärdats temporärt körförbud med stöd av 1 mom. innan tingsrätten har meddelat körförbud och han eller hon fortfarande begär alkoholövervakad kör rätt, ska tingsrätten vid behandlingen av rattfyllerimålet avgöra om det finns en i 1 mom. avsedd godtagbar orsak till gärningen eller försummelsen.

Betänkande KoUB 16/2016 rd

Om ett temporärt körförbud grundar sig på ett i 1 mom. avsett brott mot en begränsning av den alkoholövervakade körrätten, ska polisen underrätta åklagaren om körförbudet, varefter åklagaren vid tingsrätten ska yrka på att den alkoholövervakade körrätten återkallas och att det villkorliga körförbudet verkställs. Yrkandet framställs vid den domstol inom vars domkrets den övervakade bor eller varaktigt vistas.

Vid tingsrätten kan ärendet behandlas i en sammansättning med en domare, och allmänna åklagaren ska närvara vid sammanträdet. Ärendet kan handläggas och avgöras även om den övervakade uteblir. Om förutsättningarna enligt 5 a kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) uppfylls, kan ett mål avgöras också utan att huvudförhandling hålls. På förfarandet tillämpas i övrigt bestämmelserna om rättegång i brottmål.

72 §

Längden på temporärt körförbud

Om det på grundval av förundersökningen är uppenbart att tingsrätten kommer att meddela villkorligt körförbud, får polisen redan innan tingsrätten beslutar om körförbud bestämma att det temporära körförbudet ska upphöra eller, om förutsättningarna enligt 67 a § är uppfyllda, besluta om alkoholövervakad körrätt.

I de fall som avses i 70 § 1 mom. 5 och 6 punkten fortsätter det temporära körförbudet att gälla tills tingsrätten beslutar om alkoholövervakad körrätt.

Denna lag träder i kraft den 2016.

Om den alkoholövervakade körrätten har börjat innan denna lag trädde i kraft, ska på körrätten tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors 2.6.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ari Jalonen saf
vice ordförande Mikko Alatalo cent
medlem Jyrki Kasvi gröna
medlem Jukka Kopra saml
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Mats Löfström sv
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Jani Mäkelä saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Satu Taavitsainen sd

Betänkande KoUB 16/2016 rd

medlem Katja Taimela sd
medlem Ari Torniainen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.